Roll No. ....

Total No. of Questions : 35] [Total No. of Printed Pages : 7

X

2323

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਨਾਲੀ

MUSIC (Vocal) (Theory)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Morning Session)

Time Allowed : 3 Hours **Maximum Marks : 45**

(Punjabi Version)

ਨੋਟ: (i) *ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ **30** ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ।*

(ii) *ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ **24** ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।*

(iii) *ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।*

ਭਾਗ-ੳ

1 ਤੋਂ 11 ਤੱਕ ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, 12 ਤੋਂ 17 ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ, 18 ਤੋਂ 23 ਤੱਕ ਸਹੀ/ਗਲਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ । *11×1=11*

I. *ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ) :*

1. ਆਮ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਦੁਗਣੀ ਨੀਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਸਪਤਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?

2. "ਰੇ ਗ ਧ ਮ ਨੀ" ਕਿਹੜੇ ਸੁਰ ਹਨ ?

3. ਅਲੰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ?

4. ਸ਼ਰੁਤੀ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

5. ਥਾਟ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ?

6. ਖਿਆਲ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

7. "ਸ ਰੇ ਗ ਪ ਧ ਸਂ" ਕਿਸ ਰਾਗ ਦਾ ਆਰੋਹ ਹੈ ?

8. ਰਾਗ ਖਮਾਜ ਦੀ ਪਕੜ ਲਿਖੋ ।

https://www.punjabboardonline.com

9. ਰਾਗ ਭੈਰਵ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?

10. 12 ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਵਾਲੀ ਤਾਲ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।

11. ਇੱਕਤਾਲ ਵਿੱਚ "ਤਿਰਕਿਟ" ਦਾ ਬੋਲ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ?

II. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ : *6×1=6*

12. ਸ਼ਰੂਤੀਆਂ ________ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ।

13. ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ________ ਗਿਆਨ ਵਧਦਾ ਹੈ ।

14. ਡਰਦੇ-ਡਰਦੇ ਗਾਉਣਾ, ਗਾਇਕ ਦਾ ________ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

15. ਸੱਪ, ਲੋਕ ਨਾਚ ________ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ ਹੈ ।

16. ਰਾਗ ਭੁਪਾਲੀ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ________ ਹੈ ।

17. ਰੂਪਕ ਤਾਲ ________ ਦੀ ਤਾਲ ਹੈ ।

III. ਸਹੀ/ਗਲਤ : *6×1=6*

18. ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਲਈ ਕੋਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ।

19. ਚਲ ਸੁਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ।

20. ਵਕਰ ਸੁਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਟੇਢਾ" ।

21. ਰਾਗ ਭੁਪਾਲੀ ਅਤੇ ਖਮਾਜ ਇੱਕੋ ਹੀ ਥਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਹਨ ।

22. ਖਮਾਜ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਠੁਮਰੀ ਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

23. ਇੱਕਤਾਲ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਤਾਲ ਹੈ ।

ਭਾਗ-ਅ

24 ਤੋਂ 31 ਤੱਕ 8 ਸੰਖੇਪਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 6 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 10 – 15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ । *6×2=12*

24. ਚਲ ਸੁਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

25. ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਲਾਭ ਲਿਖੋ ।

26. ਠਾਹ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਦੀ ਲੈਯ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

27. ਸੁਰਲਿਪੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਬੁਰਾਈਆਂ ਲਿਖੋ ।

28. ਸੱਪ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

29. ਰਾਗ ਭੁਪਾਲੀ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖੋ ।

30. ਰਾਗ ਭੈਰਵ ਦਾ ਆਰੋਹ, ਅਵਰੋਹ ਅਤੇ ਪਕੜ ਲਿਖੋ ।

31. ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਲਿਖੋ ।

https://www.punjabboardonline.com

32 ਤੋਂ 35 ਤੱਕ 4 ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 150 - 200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ । $2 \times 5 = 10$

32. ਸਪਤਕ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ? ਸਪਤਕ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ ।

33. ''ਪੰਡਿਤ ਭਾਤਖੰਡੇ'' ਜੀ ਦੀ ਸ੍ਵਰਲਿਪੀ ਪੱਧਤੀ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਵਰ ਅਤੇ ਸਪਤਕਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ ।

34. ਇੱਕਤਾਲ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕਤਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਦੀ ਲਯਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

35. ਰਾਗ ਖ਼ਮਾਜ ਵਿੱਚ, ਦਰੁੱਤ ਖਿਆਲ ਦੀ ਸ੍ਵਰਲਿਪੀ ਲਿਖੋ ।

(Hindi Version)

नोट : (i) *अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड **30** अवश्य लिखें ।*

(ii) *उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल पेज़ सहित **24** पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं ।*

(iii) *उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गए पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किए गए प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा ।*

भाग–क

1 से 11 तक वस्तुनिष्ठ प्रश्न, 12 से 17 रिक्त स्थान, 18 से 23 तक सही / गलत प्रश्न हैं । प्रत्येक प्रश्न करना अनिवार्य है । $11 \times 1 = 11$

I. *वस्तुनिष्ठ प्रश्न (उत्तर एक शब्द या एक पंक्ति में) :*

1. साधारण आवाज़ से दुगुनी नीची आवाज़ को कौन-सा सप्तक कहते हैं ?

2. "रे॒ ग॒ ध॒ मं नि॒" कौन-से स्वर हैं ?

3. अलंकार को संस्कृत भाषा में क्या कहते हैं ?

4. श्रुति का क्या अर्थ होता है ?

5. थाट में कितने स्वरों का होना आवश्यक है ?

6. ख्याल कितने प्रकार के होते हैं ?

7. "स रे ग प ध सं" किस राग का आरोह है ?

8. राग खमाज की पकड़ लिखिए ।

9. राग भैरव में कौन-से स्वर वर्जित होते हैं ?

https://www.punjabboardonline.com

10. 12 मात्राओं वाली ताल का नाम लिखिए ।

11. एकताल में "तिरकिट" का बोल कहाँ-कहाँ आता है ?

II. रिक्त स्थान भरिए : *6×1=6*

12. श्रुतियाँ ________ होती हैं ।

13. अलंकारों के अभ्यास से ________ ज्ञान बढ़ता है ।

14. डरते-डरते गाना, गायक का ________ होता है ।

15. सप्प, लोक नाच ________ का मुख्य साज़ है ।

16. राग भूपाली का वादी स्वर ________ है ।

17. रूपक ताल ________ की ताल है ।

III. सही / गलत : *6×1=6*

18. मध्य सप्तक के लिए कोई भी चिह्न नहीं लगता ।

19. चल स्वर का अर्थ होता है, न चलने वाला ।

20. वक्र स्वर का अर्थ है, "टेढ़ा" ।

21. राग भूपाली और खमाज एक ही थाट से उत्पन्न हुए हैं ।

22. खमाज राग में ठुमरी गाई जाती है ।

23. एकताल गंभीर प्रकृति की ताल है ।

भाग–ख

24 से 31 तक 8 संक्षेपात्मक प्रश्न हैं, जिनमें से कोई 6 प्रश्न करने अनिवार्य हैं । प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 10 – 15 पंक्तियों में लिखिए । *6×2=12*

24. चल स्वर से क्या भाव है ?

25. अलंकारों के कोई दो लाभ लिखिए ।

26. ठाह एवं दुगुन की लय के बारे में संक्षेप में लिखिए ।

27. स्वरलिपि की कोई चार बुराइयाँ लिखिए ।

28. सप्प के बारे में संक्षेप में लिखिए ।

29. राग भूपाली का परिचय लिखिए ।

30. राग भैरव का आरोह, अवरोह एवं पकड़ लिखिए ।

31. रूपक ताल का परिचय लिखिए ।

https://www.punjabboardonline.com

भाग–ग

32 से 35 तक 4 निबंधात्मक प्रश्न हैं, जिनमें से कोई 2 प्रश्न करने अनिवार्य हैं । प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 150 – 200 शब्दों में लिखिए । 2×5=10

32. सप्तक किसे कहते हैं ? सप्तक की तीनों किस्मों को विस्तार सहित लिखिए ।

33. "पंडित भातखण्डे" जी की स्वरलिपि पद्धति में, स्वर और सप्तकों को उदाहरण सहित लिखिए ।

34. एकताल का परिचय देते हुए, एकताल को एकगुण एवं दुगुन की लयकारी में लिखिए ।

35. राग खमाज में, द्रुत ख्याल की स्वरलिपि लिखिए ।

(English Version)

Note : *(i) You must write the subject-code/paper-code **30** in the box provided on the title page of your answer-book.*

*(ii) Make sure that the answer-book contains **24** pages (including title page) and are properly serialled as soon as you receive it.*

(iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated. https://www.punjabboardonline.com

PART–A

1 to 11 are Objective Type Questions, 12 to 17 are Fill in the Blanks, 18 to 23 are Right/Wrong questions. All questions are mandatory.

I. Objective Type Questions (Answer in one word or in one line) 11×1=11

1. Which saptak is a sound that is twice as low as the normal sound ?
2. Which swaras are "<u>Re</u> <u>Ga</u> <u>Dh</u> Ma <u>Ni</u>" ?
3. What do we call alankar in Sanskrit language ?
4. What is the meaning of Shruti ?
5. How many swaras are necessary in a Thaat ?
6. How many types of Khayals are there ?
7. "Sa re ga pa dha sȧ" is the aaroh of which raga ?
8. Write the pakad of Raga Khamaj.
9. Which Swaras are prohibited in Raga Bhairava ?
10. Write the name of tala having 12 matras.

[Turn over

https://www.punjabboardonline.com

11. Where does the bol "Tirkit" occur in Ektaal ?

II. Fill in the blanks : 6×1=6

12. Shrutis are ________.

13. Practicing alankaras increases ________ knowledge.

14. Singing in fear is ________ trait of a singer.

15. Snake (sapp) is the main instrument of ________ folk dance.

16. Vaid swara of Raga Bhupali is ________.

17. Rupak tala is the tala of ________.

III. Right / Wrong : 6×1=6

18. No sign is used for Madhya Saptak.

19. Chal swara means non-moving.

20. Vakra swara means "crooked" (tedha).

21. Raga Bhupali and Khamaj originated from the same Thaat.

22. Thumri is sung in Khamaj Raga.

23. Ektaal is rhythm (Tala) of serious nature.

PART–B

24 to 31 are 8 brief answer type questions, out of which any 6 questions are compulsory. Answer of each question should be of 10 – 15 lines. 6×2=12

24. What is the meaning of Chal Swara ?

25. Write any two benefits of Alankaras.

26. Write in brief about rhythm (Laya) of thah and dugun.

27. Write any four evils (buraiyan) of swaralipi.

28. Write in brief about snake (sapp).

29. Write an introduction of Raga Bhupali.

30. Write the Aaroh, Avroh and Pakad of Raga Bhairav.

31. Write an introduction of Rupak tala.

https://www.punjabboardonline.com

PART–C

32 to 35 are 4 essay type questions, out of which any 2 questions are compulsory. Answer of each question should be between 150 – 200 words. *2×5=10*

32. What is Saptak ? Write in detail all the three types of Saptaks.

33. In "Pandit Bhatkhande" ji's notation system, write vowels and saptaks with example.

34. Introducing Ektaal, write Ektaal in ekgun and dugun (laykari).

35. Write the notation of Drut Khayal in Raga Khamaj.

https://www.punjabboardonline.com
Whatsapp @ 9300930012
Send your old paper & get 10/-
अपने पुराने पेपर्स भेजे और 10 रुपये पायें,
Paytm or Google Pay से

https://www.punjabboardonline.com